تاریخ خانجهانی او مخزن افغانی

لیکوال:

خواجه نعمت الله هروي

پښتو ژباړه:

محمد الله ساپی

تاريخ خانجهاني او مخزن افغاني

پښتو ژباړه: محمد الله ساپی

TARIKH-I-KHAN JAHANI AW MAKHZAN-I-AFGHANI

Author: Khwajah Nimatullah Heravi
Translated by: Mohammadullah Safi

2023

ISBN 978-9936-661-57-8

9 789936 661578

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
د ژباړې مرکز

تاريخ خانجهاني
او
مخزنِ افغاني

ليکوال: خواجه نعمت الله هروي
اردو ژباړه: ډاکټر محمد بشير حسين
پښتو ژباړه: محمد الله ساپی

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: تاریخ خانجهاني او مخزنِ افغاني

لیکوال: خواجه نعمت الله هروي

اردو ژباړه: ډاکټر محمد بشیر حسین

پښتو ژباړه: محمد الله ساپی

وروستۍ کتنه، سریزه او چاپ زیار: اکاډمیسین دوکتور سید محی الدین هاشمي

د متن ایډیټ او سمون: جاوید آفتاب

خپرندوی: د افغانستان د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

د چاپ کال: ۱٤٠۱ل / ۱۴۴۴ هـ ق

د چاپ ځای: لایف سټار مطبعه، کابل-افغانستان

ISBN : ۸- ۵۷- ٦٦۱- ۹۹۳٦- ۹۷۸

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمي سره خوندي دي

بسم الله الرحمن الرحيم

تړون او ډالۍ!

د خپل نیکه پیاوړي روحاني شخصیت ارواښاد دولت خان اخونزاده بابا (رح) په درانه نوم یې تړون کوم، چې د روحانیت کرامتونه، برکتونه او حکمتونه یې نه یوازې به پخپله زمانه کې، بلکې ترننه په ټوله سیمه کې خلکو لیدلي او منلي دي.

او

د حضرت شیخ بختیار کاکي (رح)، حضرت شیخ بستان بړیخ (رح) او حضرت شیخ عیسی مشواڼي (رح) سپېڅلو ارواحو ته یې ډالۍ کوم، چې د روحانیت او فضیلت د کرامتونو او برکتونو یادونه او حکایتونه یې په دې اثر (تاریخ خانجهانی او مخزن افغاني) په پاڼو کې خوندي او د پښتو ادب د لرغوني دورې نومیالي ادبي ستوري هم دي.

په درنښت

(محمد الله ساپی)

لیکلړ

سرلیک **مخګڼه**

د تاریخ خانجهاني او مخزن افغان لیکوال او ژباړن (اکاډمیسین دوکتور سید محی الدین هاشمي) .. لومړی مخکینۍ خبرې (اردو ژباړه: ډاکټر محمد بسیر حسین) ۱
دیباچه ۱۹
د کتاب سریزه ۲۷
لومړی باب: د ملک طالوت په اړه ۴۱
لومړی څپرکی: د ملک طالوت د ژوند حالات او پر بنی اسرائیلو.............................. ۵۳
دویم څپرکی: د حضرت سلیمان (ع) آصف برخیه او افغنه ۸۱
دویم باب: اسلام، خالد بن ولید او په بصو حلب، شام ۸۷
لومړی څپرکی: د سلطان بهلول لودي د ژوند حالات.. ۱۲۵
دویم څپرکی: د سلطان سکندر د واکمنۍ بیان ۱۵۳
درېیم څپرکی: د سکندر د زوی او د بهلول لمسي، سلطان ابراهیم د ژوند... .... ۱۹۳
څلورم باب: «د شېر شاه سوري سلطنت او د هغه د حکومتولۍ مهمې پېښې» ۲۱۳
لومړی څپرکی: د شیرشاه سوري حالات ۲۱۵
دویم څپرکی: د اسلام شاه سوري حالات ۲۷۱
درېیم څپرکی: د فیروز خان سوري حالات ۲۹۳
څلورم څپرکی: د مبارزخان عدلي د ژوند حالات ۲۹۷
پنځم څپرکی: د شجاعت خان سور د ژوند حالات ۳۰۷
شپږم څپرکی: د تاج، باج، عماد او سلیمان کرلاڼي د ژوند حالات ۳۱۳
اووم څپرکی: د لوحانیانو په یاد کې.. ۳۲۳
اتم څپرکی: د خواجه سلیمان د ژوند حالات ۳۲۵
نهم څپرکی: د خواجه عثمان د ژوند پېښو ته لنډه کتنه ۳۲۷

پنځم باب: د نواب خان جهان لودي د ژوند پېښې او کارنامې............................. ۳۳۵
لومړۍ څپرکی: د نواب خان جهاني د پلار او نیکه د حالاتو بیان........................ ۳۳۷
دویم څپرکی: د میا دولت خان د ژوند په اړه بیان.................................... ۳۶۳
درېیم څپرکی: د دولت خان کورنۍ غړی نواب خان جهان لودي ۳۷۳
څلورم څپرکی: د خانجهان لودي (۱۰۲۳ – ۱۰۲۴ هـ کلونو) پیښې ۴۰۵
پنځم څپرکی: د ملک احمد د کورنۍ اولادونو په اړه بیان............................ ۴۲۳
شپږم باب: د پښتنو کورنیو شمېر ۴۲۹
لومړۍ څپرکی: د سړبن آل اولاد یادونه.. ۴۳۱
دویم څپرکی: د بیټني بن قیس د اولادونو شمېر.. ۴۴۵
درېیم څپرکی: د عبدالرشید زوی غرغښت د اولادونو شجره ۴۷۱
څلورم څپرکی: د کرلاڼي او له دې کورنۍ وروسته د نورو قبیلو........................ ۴۷۹
اووم باب: د جهانګیر پاچا د واکمنۍ حالات.. ۴۸۷
د کتاب پای: (د پښتنو قبیلو د اولیاوو کرامو او صوفیانو یادونه)........................ ۵۳۴
لومړۍ څپرکی: د سړبني قبیلې د مشایخو یادونه ۵۳۵
۱. خواجه قطب الدین بختیار، اوشي کاکی رح ۵۳۵
۲. شیخ اسمعیل سربڼی رح (د شیخ بیټ زوی او د سربڼي کورنۍ کې شامل و. ۵۴۳
۳. شیخ خواجه یحیی بختیار رح ۵۴۴
۴. شیخ علي دلکر بختیار رح ۵۶۱
۵. شیخ پایي سیداني ۵۶۱
۶. میر شیراني... ۵۶۲
۷. شیخ پیر وټو شوریاني خویشکی ۵۶۲
۸. شیخ بوستان بړیځ ۵۶۴
۹. شیخ متهه کاسي ۵۶۶
۱۰. شیخ ابو سعید شوریاني خویشکی ۵۶۸
۱۱. شاه محمود مجذوب جلواني... ۵۶۹
۱۲. شاه عبدالرحمن بختیار ۵۶۹
۱۳. شاه ابوبکر بختیار.. ۵۷۰

۱۴. شاه گدا (د شاه ابوبکر بختیار زوی) ۵۷۱
۱۵. شیخ حامد (د شیخ گدا بختیار زوی).. ۵۷۱
۱٦. شیخ شهاب بختیار ۵۷۱
۱۷. شیخ ثابت برېخ ۵۷۳
۱۸. شیخ الیاس برېخ ۵۷٦
۱۹. شاه مانکي شهباز برېخ ۵۷۷
۲۰. شیخ متيخېل ۵۷۸
۲۱. شیخ عارف ترین اودل.. ۵۸۰
۲۲. شیخ حسن کاسي ۵۸۰
۲۳. شیخ کرو چوپان سربنی ۵۸۱
۲۴. شیخ بهدین بختیار ۵۸۲
۲۵. شاه بختیار ۵۸۳
۲٦. شیخ ملک یار پران (خرسین) ۵۸۵
۲۷. میا قاسم خلیل (په ځینې نسخو ورته د قاسم متيزی لیکل شوي دي) ۵۸۷
۲۸. حاجي ککن خویشکی ۵۸۸
دویم څپرکی: د بټني کورنۍ مشایخ او صوفیان ۵۸۹
۲۹. شیخ بیټنی.. ۵۸۹
۳۰. شیخ احمد لودي ۵۹۳
۳۱. شیخ خلیل بتنی.. ۵۹۳
۳۲. شیخ احمد شون نوحاني.. ۵۹۵
۳۳. شیخ عبدالنبي ۵۹۵
۳۴. ملا خضر بتنی ۵۹٦
۳۵. شیخ احمد سروانی.. ۵۹۷
۳٦. شیخ سلېمان دانا (سروانی).. ٦۰۰
۳۷. شیخ ملهی قتال (سروانی) ٦۰۱
۳۸. شیخ صدر جهان سروانی ٦۰۳
۳۹. شیخ محمود حاجي سروانی.. ٦۰۵
۴۰. شیخ یحیی شهید باهي د نیازي زوی ٦۰۷
۴۱. شیخ خضر سروانی ٦۰۷
۴۲. شیخ مچن نیازی ٦۰۸
۴۳. شیخ ادریس مزبانی (ژمر پانی) د شون بتني زوی ٦۰۸

۴۴. شیح علي سرمست (پشور) بتنی ٦٠٩
۴۵. ملا علي بتنی ٦١٠
۴٦. شیخ علي سرور لودي ٦١١
۴۷. شیخ بایزید سروانی ٦١٢
۴۸. حاجي الحرمین عبدالله سروانی ٦١٣
درېیم څپرکی: د غرغښتي قبیلې د صوفیانو او اولیاو یادونه ٦١٥
۴۹. خواجه خضر کاکړ ٦١٥
۵٠. شیخ خدو (د یونس ناغر زوی) ٦١٥
۵١. شیخ حسن افغان داوي ٦١٧
۵٢. شیخ جمال کاکړ ٦١٨
۵٣. شیخ حاجي ابو اسحاق داوی ٦٢١
۵۴. خواجه کری تارن ٦٢٣
۵۵. شیخ ارمیا تارن.. ٦٢٣
۵٦. شیخ بدک تارن ٦٢٣
۵۷. شاه علي تارن ٦٢٣
۵۸. شیخ احمد شون پنی ٦٢٣
۵۹. ملک آدم کاکړ سبراو ٦٢٦
٦٠. شیخ محمد شون ٦٣٠
٦١. شیخ همزه سبراو (د ملک آدم کاکړ زوی) ٦٣١
٦٢. شیخ نېک نام داوي ٦٣١
٦٣. د کاکړ قبیلې نهه بزرگان، چې په پښتو ژبه کې ورته زلغوزی وایي................ ٦٣٢
٦۴. شیخ جمال کاکړ ٦٣٣
٦۵. شیخ المشایخ شیخ مونا ناغر ٦٣٤
٦٦. شیخ عیسی مشوانی ٦٣۵
څلورم څپرکی: د پښتنو قبیلو د عارفو او ولیانو ښځو یادونه ٦٤١
٦۷. بي بي دویه ٦٤١
٦۸. بي بي راستې ٦٤١
٦۹. بي بي شیخ زادې ٦٤٣
۷٠. بي بي صورت ٦٤٤
۷١. بي بي مجذوب گمنامه ٦٤۵

۷۲. ۱- ضمیمه «د شینکي د دویم زوی د اولادونو یادونه» ٦٤٩
۷۳. ۲- ضمیمه «د کُند زوی د غوري د اولادونو یادونه» ٦٦٠
۷۴. ۳- ضمیمه «مامون بن داؤد او امني بن داؤد د اولادونو یادونه» ٦٧٧
۷۵. ۴- ضمیمه «مکا (مکي) بن خبني د اولادونو یادونه» ٦٨٥
۷٦. ۵- ضمیمه «د هیبت خان او خواجه یحیی کبیر» ٦٨٧
(۵) قومونه او قبیلې (شجرې) ۷۰۱

د ژباړې د مرکز یادښت

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، والصلاة والسلام على سيد المرسلين، وعلى آله وصحبه أجمعين.

اما بعد:

د افغانستان د علومو اکاډمي په چوکاټ کې د ژباړې مرکز په دې موخه تأسیس شوی، چې د افغانستان د اسلامي امارت د فرهنګپالې خپرنیزې کړنلارې او تګلارې له مخې له نړیوالو او ملي ژبو څخه د ژباړې له لارې د علومو په بېلابېلو (دیني، بشري او طبيعي علومو) برخو کې د هر اړخيزې ودې او پرمختيا لهپاره خپلو مؤمنو هېوادوالو ته علمي- فرهنګي خدمتونه تر سره کړای شي.

د ژباړې مرکز د تأسيس له پيله په ډېرو محدودو امکاناتو د علومو په بېلابېلو برخو کې له معتبرو نړيوالو او زموږ ملي او رسمي ژبو (پښتو – دري) څخه د خپلو علمي غړو او له بهر څخه د ځينو پياوړو ژباړونکو په علمي – قلمي مرسته او همکارۍ د زيات شمېر آثارو ژباړې پيل کړې وې، چې له نېکهمرغه ځينې يې دا دی د چاپ او خپرېدو تر درشله را رسېدلي دي.

د ژباړې مرکز وياړي چې دا ځل يې يو ډېر ارزښتناک لرغونی تاريخي اثر «تاريخ خانجهاني او مخزنِ افغاني» چې نعمت الله هروي په (۱۰۲۰ – ۱۰۲۱هـ.ق) په دکن کې په دري ژبه ليکلی او د کلکتې پوهنتون د تاريخ څانګې استاد سيد محمد امام الدين يې انتقادي متن له پنځو قلمي نسخو څخه تدوين کړی، حواشي او تعلقات يې پرې ليکلي او د نوموړي په زيار په (۱۳۹۷هـ.ق/۱۹۶۰م.) کال په ډهاکه کې په دوو ټوکو (۹۰۵) مخونو کې چاپ او خپور شوی او پروفيسور ډاکټر محمد بشير حسين اردو ته ژباړلی او لومړي ځل په ۱۹۷۸م. کال په (۸۰۱) مخونو کې اردو ساينس بورډ – لاهور چاپ کړی دی.

د پښتنو دغه مشهور تاريخ، چې په‌کې د پښتنو د نسب لړۍ، د ځينو لويو قبيلو شجرې، په هندوستان کې د پښتنو واکمنانو (لوديانو او سوريانو) او همدارنګه د خانجهان لودي د ژوند له مفصل تاريخ سربيره د دغه مهال د ځينو پښتنو د نوميالیو اولیای کرامو، صوفيانو او عارفانو ژوند پېښې او د کراماتو او حالاتو حکايتونه او روايتونه

خوندي دي. د افغانستان علومو اکاډمۍ د ژباړې مرکز پـه غوښـتنه ښـاغلي محمـد اللـه ساپي له اردو متن څخه پښتو ته را ژباړلی دی، چـې مـوږ تـرې منـندوی او ده تـه د اللـه تعالی په دربار کې د لا بریالیتوبونو هیله او دعا کوو.

موږ دا ارزښتناک اثر د یوې تاریخي فرهنګي ډالۍ په توګه تاسـې د تـاریخ او ادب د مطالعې مینه‌والو ته وړاندې کوو.

په پای کې د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبـاړې مرکـز د دینـي، علمـي، تـاریخي، ادبي او نورو معتـبرو معلومـاتي آثـارو د ژبـاړې پـه برخـه کـې د هېـواد د پیـاوړو لیکوالـو، څېړونکو او ژباړونکو هر اړخیزو قلمي همکاریو او مشـور تـه سـترګې پـه لار دی، لـه دوی سره ژمنه کـوي چـې د خپلـو چـارو د ښـه‌والي لـه‌پـاره د دوی هـر ډول رغنـده نیـوکې او مشورې په ورین تندي مني، د دوی لیکلي او ژباړلي آثار بـه خپلـو شـتو امکانـاتو تـه پـه کتنه او پاملرنه په ښه معیار او صحافت چاپ او خپروي او تاسو د مطـالعې مینـه‌والـو تـه یې در رسوي.

په درنښت

د ژباړې د مرکز ریاست